Samenvatting resultaten monitor *'Noodopvang en Kinderen, leerlingen en studenten in een kwetsbare positie'* gedurende COVID-19 maatregelen (week 16 t/m 24)

Pauline van Eck, Lieve Heijsters, Margot Oomens, Sjerp van der Ploeg en Anke Suijkerbuijk

Oberon
onderzoek | advies

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 Noodopvang: 0-12 jaar 5
3 Kinderen in een kwetsbare positie en/of buiten beeld: 0-12 jaar 6
4 Leerlingen in een kwetsbare positie en/of buiten beeld: vo 9
5 Studenten in een kwetsbare positie en/of buiten beeld: mbo 10

1 Inleiding

De uitbraak van het Corona-virus (COVID-19) heeft een grote invloed op het onderwijs gehad. Scholen in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs (mbo) moesten starten met het aanbieden van onderwijs op afstand en de kinderopvang (ko) ving gedurende een aantal weken geen kinderen meer op (uitzonderingen daargelaten). Kinderen in de leeftijd van 0-12 van ouders of verzorgers met een cruciaal beroep konden in het kader van noodopvang wel door kinderopvang en scholen worden opgevangen. Ook was er opvang en extra ondersteuning voor kinderen, leerlingen en studenten in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld vanwege een onveilige thuissituatie.

Sinds 8 juni zijn de scholen voor primair onderwijs en de kinderopvang weer volledig open. Desondanks worden er in de avond, nacht en het weekend nog steeds kinderen van ouders of verzorgers die werken in de zorg opgevangen in de noodopvang. Sinds 2 juni zijn de scholen voor vo weer volledig open met in achtneming van de anderhalve meter eis (die voor po en ko niet geldt).

Er was bij verschillende partijen (onder meer de ministeries van OCW, VWS, SZW, VNG, PO-Raad, VO-raad, MBO Raad) gedurende deze weken behoefte aan inzicht in actuele cijfers rondom de noodopvang van kinderen van ouders/verzorgers in cruciale beroepen en leerlingen in een kwetsbare positie en de maatregelen van scholen/onderwijsinstellingen en gemeenten op dat gebied. Daarom is gekozen voor een onderzoek volgens een uniforme en gestructureerde aanpak, met duidelijke definities en aandacht voor het verkrijgen van een representatief beeld.

In deze samenvatting geven we een kort overzicht van de belangrijkste bevindingen en trends gedurende de periode dat er gemeten is in het veld. Gegevens over de kinderopvang en scholen voor primair onderwijs zijn verzameld via gemeentelijke coördinatoren. Daar is 6 keer gemeten: in week 16, 17, 19, 20, 22 en 24. Er is voor iedere meting een vragenlijst uitgezet onder 351 (combinaties van) gemeenten. Gegevens over het vo en mbo zijn verzameld bij de instellingen zelf. Dat is driemaal gebeurd: in week 16, 20 en 24. In het vo onder 1.450 vestigingen en in het mbo onder 60 instellingen. In onderstaande tabel presenteren we de respons per meting.

Tabel 1.1 Responspercentage per meting

Meting ko/po	Meting vo/mbo		Gemeenten (ko en po)*	Vo	Mbo
1	1	Week 16: 13 april – 17 april	75%	29%	77%
2		Week 17: 20 april – 24 april	57%		
		Week 18: 28 april – 1 mei			
3		Week 19: 4 mei – 8 mei	44%		
4	2	Week 20: 11 mei – 15 mei	39%	27%	77%
		Week 21: 18 mei – 22 mei			
5		Week 22: 25 mei – 29 mei	36%		
		Week 23: 1 juni – 5 juni			
6	3	24: 8 juni - 12 juni	45%	29%	80%

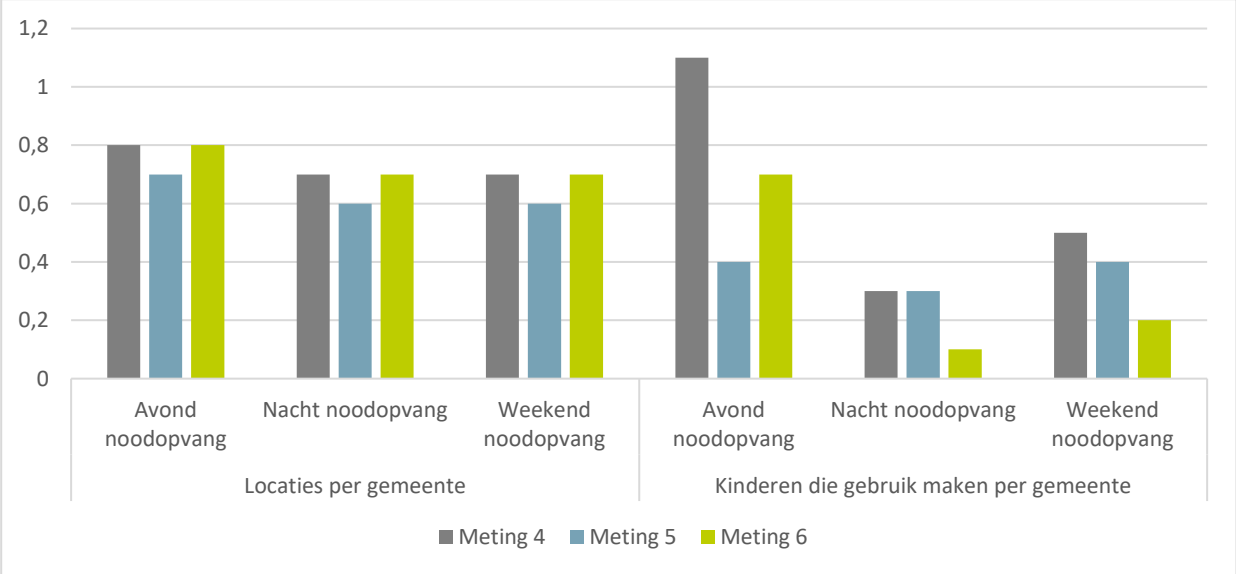
*Omdat niet alle gemeenten over alle ko- en po-instellingen informatie aanleveren is respons op het niveau van die instellingen lager.

Onder gemeenten is over week 18 geen enquête uitgezet vanwege de meivakantie bij de meeste scholen. Verder is daar sinds week 20 één keer in de twee weken gemeten. Voor vo en mbo is direct bij aanvang besloten de metingen eens per maand te houden. De vragenlijsten zijn in de loop van de weken deels aangepast aan de veranderingen in de situatie en de informatiebehoefte.

2 Noodopvang: 0-12 jaar

- Bij de start van de metingen (in week 16) was er dag-, avond, nacht- en weekendopvang in ruim 60% van de gemeenten. Het aantal gemeenten dat noodopvang aanbiedt in de avond, de nacht of het weekend is gedaald toen de scholen weer (gedeeltelijk) opengingen, en ligt sindsdien op ongeveer de helft van de gemeenten. Ook tijdens de laatste meting toen de noodopvang alleen nog gold voor ouders/verzorgers die in de zorg werken.
- Van de noodopvang in de avond wordt meer gebruik gemaakt dan die in de nacht of het weekend. Het gemiddeld aantal kinderen per gemeente dat gebruik maakt van de noodopvang fluctueert enigszins en ligt gemiddeld op 1 à 2 kinderen per gemeente.
- Het aantal gemeenten dat knelpunten ervaart in de organisatie van de noodopvang is gedaald van meer dan een kwart tijdens de vierde meting tot 1% tijdens de laatste meting.
- De capaciteit van de noodopvang (locaties en inzetbare medewerkers) is voor het overgrote deel (95% of meer) van de gemeenten (ruim) voldoende geweest. Alleen tijdens vierde meting lag dat percentage lager, rond de 85%.

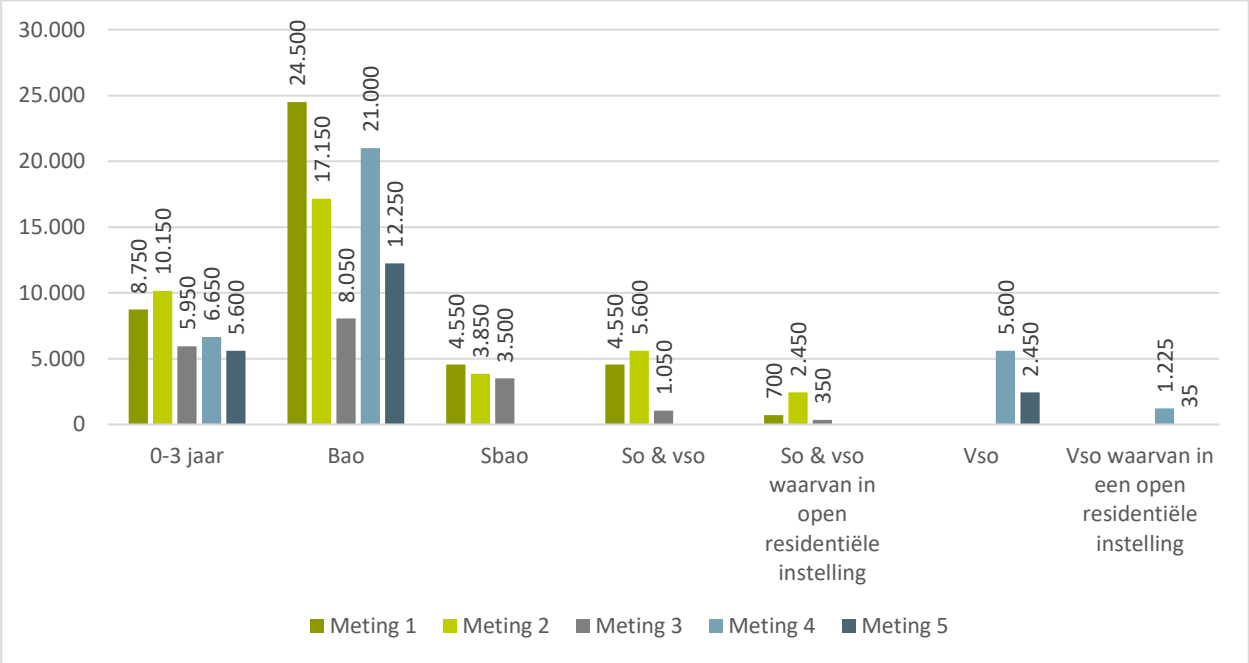
Figuur 2.1 *Hoeveel locaties zijn er voor avond, nacht en weekend noodopvang en hoeveel kinderen maken er gebruik van: gemiddelden (Meting 4 n=138, Meting 5 n=127, Meting 6 n=158)*

3 Kinderen in een kwetsbare positie en/of buiten beeld: 0-12 jaar

- Er is niets veranderd aan de categorieën die meeste gemeenten hanteren voor de definitie van kinderen die in een kwetsbare positie vallen. Het gaat om:
  - kinderen die in een (potentieel) onveilige thuissituatie verkeren;
  - kinderen waarvan de ouders/verzorgers psychische problemen of verstandelijke belemmeringen hebben;
  - kinderen die een zorg-/jeugdhulpbehoefte hebben;
  - kinderen waar thuis, voor de uitbraak van corona, al geholpen werd door instellingen bij opvoedondersteuning.
- In de eerste vijf metingen (dus in de periode voordat de ko- en po-instellingen weer volledig open gingen) is in kaart gebracht hoeveel kinderen in een kwetsbare positie gemiddeld per gemeente gebruik maken van opvang of extra ondersteuning. Omdat sinds 11 mei de scholen voor speciaal (basis)onderwijs weer helemaal open zijn, zijn de aantallen sinds de vierde meting alleen uitgevraagd voor 0-3 jarigen en leerlingen van het regulier basisonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.

Figuur 3.1 *Hoeveel unieke kinderen in een kwetsbare positie maken gebruik van opvang of krijgen extra ondersteuning: populatieschattingen (Metingen 1 t/m 5)*

- Op basis van de gemiddelden per gemeente zijn aantallen voor heel Nederland geschat (figuur 3.1). We constateren over het geheel genomen een afname in de loop van de tijd. De relatief lage aantallen in het reguliere basisonderwijs tijdens de tweede en derde meting zijn vermoedelijk veroorzaakt door de meivakantie op een deel van de scholen.
- Het aantal kinderen van 0-4 jaar dat voorheen gebruik maakte van peuteropvang, kinderopvang of gastouderopvang en bij de laatste meting buiten beeld bleek, bedraagt gemiddeld 0,4 kind per gemeente.
- In het primair onderwijs is dit gegeven over de gehele periode gemeten, zij het met aangepaste vraagstellingen na de gedeeltelijke heropening (meting 4 en 5) en na de volledige heropening (meting 6). De resultaten daarvan zijn samengevat in tabel 3.1. Het gemiddeld aantal kinderen dat niet wordt bereikt voor afstandsonderwijs, niet naar school komt na de heropening en waar geen contact mee is geweest, ligt het hoogst in het regulier basisonderwijs. Het aantal leerlingen in het regulier basisonderwijs dat buiten beeld is, ligt na een piek tijdens de vierde en vijfde meting tijdens de laatste meting op gemiddeld 1 leerling per

gemeente. In het speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs gaat het om gemiddeld minder leerlingen.

- Bij de laatste meting konden op basis van de door de gemeenten aangeleverde cijfers populatieschatting worden gemaakt van het aantal leerlingen buiten beeld. Het gaat om ongeveer 430 leerlingen uit regulier basisonderwijs, ongeveer 50 leerlingen uit speciaal basisonderwijs en ongeveer 100 leerlingen uit het (voortgezet) speciaal onderwijs (tabel 3.2).
- In de meeste gemeenten wordt op basis van signalen vanuit leerplicht en onder gemeentelijke regie besloten welke organisaties de kinderen benaderen die buiten beeld zijn. Tijdens de laatste meting gebeurt dat in driekwart van de desbetreffende gemeenten. Dat ligt nauwelijks hoger dan in voorgaande metingen.

Tabel 3.1 Hoeveel unieke kinderen uit het primair onderwijs zijn in uw gemeente buiten beeld?: gemiddelden (Metingen 1 t/m 6)

	Gemiddeld per gemeente (indien van toepassing)	% waarbij het aantal onbekend/ n.v.t. is	Gemiddeld per gemeente (indien van toepassing)	% waarbij het aantal onbekend/ n.v.t. is	Gemiddeld per gemeente (indien van toepassing)	% waarbij het aantal onbekend/ n.v.t. is	Gemiddeld per gemeente (indien van toepassing)	% waarbij het aantal onbekend/ n.v.t. is	Gemiddeld per gemeente (indien van toepassing)	% waarbij het aantal onbekend/ n.v.t. is	Gemiddeld per gemeente (indien van toepassing)	% waarbij het aantal onbekend/ n.v.t. is
Meting	**1**	**1**	**2**	**2**	**3**	**3**	**4**	**4**	**5**	**5**	**6**	**6**
Bao	2,9	26%/ 24%	3,2	26%/ 22%	0,3	21%/ 28%	8,7	32%/ 15%	10,0	23%/ 25%	1	21%/2%
Sbao	0,5	33%/ 28%	0,1	34%/ 27%	0,1	23%/ 34%	0,1	41%/ 24%	1,6	28%/ 33%	0,3	21%/29%
So	0,3	39%/ 30%	0,3	37%/ 28%	0,1	26%/ 36%	0,3	44%/ 26%	0,1	28%/ 34%		
Vso	1,0	40%/ 29%	0,7	40%/ 27%	0,1	30%/ 36%	0,9	49%/ 28%	0,1	48%/ 26%		
So en vso											0,9	18%/41%
n (aantal gemeen-ten)	254	254	197	197	149	149	136	136	124	124	158	158

Tabel 3.2 Hoeveel unieke kinderen uit het primair onderwijs zijn in uw gemeente buiten beeld?: per school en schattingen in Nederland (Meting 6, N=158)

	Aantal scholen (OIC)*	Gemiddeld aantal leerlingen buiten beeld per school	Aantal leerlingen buiten beeld Nederland (schatting)
Meting	**6**	**6**	**6**
Bao	6173	0,07	432
Sbao	268	0,18	48
(V)so	265	0,39	103

*Totalen zijn ontleend aan Onderwijs in Cijfers (OCW)

4 Leerlingen in een kwetsbare positie en/of buiten beeld: vo

- De categorieën die op de meeste vo-vestigingen in de definitie vallen van leerlingen in een kwetsbare positie zijn:
  - leerlingen die in een (potentieel) onveilige thuissituatie verkeren;
  - leerlingen waarvan de ouders/verzorgers psychische problemen of verstandelijke belemmeringen hebben;
  - leerlingen waar thuis voor de uitbraak van corona al geholpen werd door instellingen bij opvoedondersteuning.
- In het vo konden leerlingen in een kwetsbare positie gebruikmaken van opvang op school of extra ondersteuning door de school (tabel 4.1). Het gemiddeld aantal leerlingen per vestiging wat hiervan gebruik maakte, is tussen de eerste en tweede meting gestegen van 21 naar 28. Omgerekend gaat het bij de tweede meting om ruim 40.000 vo-leerlingen in heel Nederland. Omdat tijdens de laatste meting alle leerlingen weer (gespreid) naar school konden komen (zij het met de nodige maatregelen), is dit gegeven in de laatste meting niet opgevraagd.

Tabel 4.1 *Hoeveel unieke leerlingen in een kwetsbare positie worden opgevangen of krijgen extra ondersteuning: gemiddelden en populatieschattingen (Metingen 1 en 2)*

	Gemiddeld per vestiging	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is	Gemiddeld per vestiging	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is
Meting	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**	**2**
Vo	20,9	30.305	1%	28,0	40.600	1%
N (aantal schoolvestigingen)	403	403	403	374	374	374

- Het aantal vo-leerlingen dat ‘uit beeld’ is, is per schoolvestiging gemiddeld 0,5 (tabel 4.2). Het gaat om gemiddeld rond 0,1% van het totale aantal leerlingen op een vestiging. Dat komt neer op ongeveer 725 vo-leerlingen in Nederland. Er is sprake van een gestage daling van het aantal leerlingen buiten beeld.

Tabel 4.2 *Hoeveel van uw leerlingen zijn ‘uit beeld’? (Meting 3) Hoeveel van uw leerlingen (al dan niet in een kwetsbare positie) zijn (nog) niet bereikt (Metingen 1 en 2): gemiddelden en populatieschattingen*

	Gemiddeld per vestiging	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is	Gemiddeld per vestiging	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is	Gemiddeld per vestiging	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is
Meting	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**	**2**	**3**	**3**	**3**
Vo	1,9	2.755	8%	0,9	1.305	6%	0,5	725	1%
n (aantal schoolvestigingen)	403	403	403	374	374	374	384	384	384

5 Studenten in een kwetsbare positie en/of buiten beeld: mbo

- Onder studenten in een kwetsbare positie verstaan mbo-instellingen het vaakst de volgende categorieën:
  - studenten die in een (potentieel) onveilige thuissituatie verkeren;
  - studenten die thuis geen faciliteiten hebben voor onderwijs op afstand;
  - studenten waar sinds de uitbraak van corona geen contact meer mee is.
- Tijdens de eerste twee metingen behoorde de categorie 'studenten waar sinds de uitbraak van corona geen contact meer mee is' nog niet tot de drie meest genoemde categorieën. 'Studenten met psychische problemen of verstandelijke belemmeringen' werden toen vaker bestempeld als studenten in een kwetsbare positie.
- In het mbo konden studenten in een kwetsbare positie gebruikmaken van opvang op de instelling of extra ondersteuning door of via de instelling (tabel 5.1). Het gemiddeld aantal studenten wat hiervan gebruik maakte, is gedurende de meetperiode gedaald van gemiddeld 426 naar 328 studenten. Omgerekend gaat het bij de laatste meting om ruim 19.750 studenten in heel Nederland.

Tabel 5.1 *Hoeveel unieke studenten in een kwetsbare positie maken gebruik van opvang op de instelling of krijgen extra ondersteuning door of via instelling: gemiddelden en populatieschattingen (Metingen 1, 2 en 3)*

	Gemiddeld per instelling	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is	Gemiddeld per instelling	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is	Gemiddeld per instelling	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is
Meting	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**	**2**	**3**	**3**	**3**
Mbo	426,2	25.572	11%	405,2	24.312	2%	328,8	19.728	4%
N (aantal instellingen)	46	46	46	45	45	45	45	45	45

- Per mbo-instelling zijn tijdens de laatste meting gemiddeld 48 studenten (al dan niet in een kwetsbare positie) (nog) niet bereikt ('buiten beeld'). Omgerekend gaat dat om 2.900 studenten in heel Nederland (tabel 5.2). Dat aantal ligt hoger dan tijdens de vorige meting, maar veel lager in vergelijking met de eerste meting toen dit rond de 4.400 studenten werd geschat. Het gaat om ongeveer een half procent van het totaal aantal studeten tijdens de laatste meting.

Tabel 5.2 *Hoeveel van uw studenten (al dan niet in een kwetsbare positie) zijn (nog) niet bereikt: gemiddelden en populatieschattingen (Metingen 1, 2 en 3)*

	Gemiddeld per instelling	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is	Gemiddeld per instelling	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is	Gemiddeld per instelling	Gemiddeld in Nederland	% waarbij het aantal onbekend is
Meting	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**	**2**	**3**	**3**	**3**
Mbo	73,2	4.392	13%	43,9	2.634	18%	48,2	2.892	27%
n (aantal instellingen)	46	46	46	45	45	45	45	45	45

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht
t 030 230 60 90 | f 030 230 60 80
info@oberon.eu | www.oberon.eu

Utrecht, 25 juni 2020
In opdracht van het Ministerie van OCW